

บทบรรณาธิการ

มีผู้กล่าวว่า เป้าหมายสูงสุดของการวิจัย คือ “การสร้างการเปลี่ยนแปลง” คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทอันสำคัญยิ่งของการวิจัย ทั้งนี้เพราะเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า การพัฒนาในทุกวงการต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลง เมื่อเป็นเช่นนี้จะต้องทำอย่างไรให้การวิจัยมีบทบาทอย่างจริงจัง หรือมีชีวิตที่มีพื้นที่จริงมิใช่พื้นที่ลวง โดยเฉพาะในวงการมหาวิทยาลัยทั้งหลายที่ผลิตบัณฑิตระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตออกไปรับใช้สังคม

มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์รวมทางปัญญาของชาติ หลายประเทศในโลกต่างทุ่มทุนมหาศาลสร้างนักวิจัยและพัฒนางานวิจัยผ่านทางบัณฑิตศึกษา เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาประเทศ ผลที่ได้รับเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง นักวิจัยที่มีคุณภาพและผลการวิจัยที่ชาติบ้านเมืองและประชาชนได้รับประโยชน์เกิดขึ้นมากมาย คำตอบที่ได้จากการวิจัยซึ่งตอบปัญหาต่าง ๆ ตั้งอยู่บนฐานของปัญญาหรือเหตุผลข้อเท็จจริง มิใช่มายาคติหรือการคาดการณเอาเอง หากสถานการณ์เป็นเช่นนี้สังคมย่อมได้รับผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าในระยะยาว อย่างไรก็ตามหากพิจารณาการวิจัยที่เป็นอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ยังคงมีผู้ตั้งข้อสงสัยว่า สามารถเชื่อมั่นได้ อย่างสนิทใจหรือไม่เกี่ยวกับคุณประโยชน์หรือผลตอบแทนที่คุ้มค่า หลักฐานเด่นชัดบ่งบอกว่างานวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาที่เผยแพร่ออกสู่สังคมนั้น แม้จะมากมายด้วยปริมาณ แต่ส่วนใหญ่ยังคงด้อยคุณภาพ ที่เห็นได้ชัด คือ ระบบการวิจัยและนักวิจัยยังขาดความสนใจต่อการรับรู้ความต้องการของสังคมทั้งวงแคบและวงกว้าง เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นโจทย์วิจัย เมื่อเป็นเช่นนี้ สังคม ประเทศชาติ และสาธารณชนจะได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงได้อย่างไร

เมื่อหลายปีมาแล้ว ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ตั้งข้อสังเกตว่า วัฒนธรรมการวิจัยในสังคมไทยที่พัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน เป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดทั้งด้านแนวคิด วิธีการ และวัฒนธรรมมาจากต่างประเทศ แต่เป็นการรับมาเฉพาะบางส่วน แล้วนำมาผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีใช้วัฒนธรรมการวิจัย จึงมีผลทำให้สภาพของประชาคมวิจัยไทยมีสภาพ “ไม่เป็นประชาคมวิจัย” ไม่มีวัฒนธรรมการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนกันทางวิชาการ ไม่มีพฤติกรรมร่วมกันสร้างความรู้ หรือเรียนรู้จากกันและกัน แต่เป็นการเน้นที่ “ผู้มีความรู้น้อยเรียนรู้จากผู้มีความรู้มาก” สังคมวิชาการของไทยอยู่ในลักษณะ “ผู้บริโภคความรู้” มากกว่า “ผู้ผลิตความรู้” ผลงานวิจัยที่ผลิตขึ้นในประเทศส่วนใหญ่เป็นผลงานในระดับคุณภาพปานกลางถึงต่ำ มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นผลงานวิจัยระดับคุณภาพสูง และผลงานวิจัยระดับคุณภาพมีเพียงบางส่วนที่ได้รับการเผยแพร่อย่างถูกต้อง ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพปานกลางหรือค่อนข้างสูงส่วนหนึ่งถูกละเลย ไม่ได้นำออกเผยแพร่ นี่คือจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างจริงจังโดยฉับไว ไม่เช่นนั้นงานวิจัยของเราต้องตกอยู่ในสภาพล้าหลัง และอาจจะถึงจุดต่ำสุดที่ยากต่อการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

การแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าว สิ่งที่สามารถทำได้ง่ายและเป็นเบื้องต้น คือ การเริ่มที่การมุ่งเน้นคุณภาพของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจะต้องเข้มงวดอย่างเข้มข้นทั้งตัวผู้สอน เนื้อหาสาระ และวิธีการเรียน รวมทั้งพฤติกรรมของผู้ที่จะเป็นนมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต มิใช่มุ่งสร้างผลผลิตของการศึกษาในระดับนี้ให้เหมือนกับการเลี้ยงไก่เนื้อ เพื่อใช้เป็นอาหาร แต่เพียงอย่างเดียว ต้องทำให้การเสพยและการสร้างองค์ความรู้ถึงพร้อมด้วยปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ที่ควบคู่ไปกับศีลธรรมอันดีงาม หรือถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะนั่นเอง ต้องทำลายสิ่งที่เป็นความมั่งงายในการวิจัยซึ่งสะสมไว้มากมายอันเป็นสนิมที่ทำลายเนื้อเหล็กให้หมดสิ้นไป มิเช่นนั้นจะติดเป็นตราราบที่ก่อให้เกิดความต้อดยของมหาวิทยาลัย ผู้ผลิต และผลผลิต ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ จะช่วยลากดิงศาสตร์ต่าง ๆ ให้ตกต่ำลงด้วย ความหมายหรือคุณค่าของบัณฑิตศึกษาจะมีน้อยลงไปทุกที หากบัณฑิตไม่สร้างองค์ความรู้ใหม่หรือมุ่งอยู่แต่ผลิตงานวิจัยไร้สาระ โดยไม่คำนึงว่า ความรู้นั้นจะต้องใช้แก้ปัญหาที่เกิดจากมนุษย์สร้างและที่เกิดจากธรรมชาติได้อย่างแท้จริง

แทบทุกมหาวิทยาลัยต่างก็มีสถาบันวิจัยและพัฒนาขึ้นมารองรับภารกิจสำคัญ ในการสร้างงานวิจัย บางแห่งขยายตัวถึงกับเป็นสถาบันวิจัยและพัฒนาเฉพาะทาง เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อให้ทันกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง แต่มหาวิทยาลัยบางแห่ง สถาบันวิจัยและพัฒนามุ่งทำงานในลักษณะงานธุรการ หรือเน้นการบริการวิชาการ หรือบางแห่งทำงานตามความสนใจของผู้บริหารที่เป็นไปตามกระแสสังคม หรือไม่ก็ทำงานตามที่เจ้าของทุนต้องการ เมื่อเป็นเช่นนี้การสร้างขีดความสามารถในการวิจัยของคณาจารย์จึงค่อนข้างจำกัด ยิ่งการตรวจสอบโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยที่ให้ทุนขาดการเข้มงวดด้วยแล้ว ก็ยิ่งพากันลงเหวได้โดยง่าย คงไม่จำเป็นต้องคิดถึงการแข่งขันของประเทศ แค่คิดว่าจะทำอย่างไรให้บรรลุผลแคบ ๆ ตามแผนงานแต่ละปี หรือให้บรรลุผลตามที่มีปรัชญามหาวิทยาลัยก็คงเป็นไปได้ยาก แล้วจะทำอย่างไรให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทต่อการวิจัยและพัฒนาอย่างแท้จริง สิ่งหนึ่งที่มหาวิทยาลัยน่าจะต้องกระทำโดยเร็ว คือ การตั้งหน่วยวิจัยหรือสถาบันวิจัยเฉพาะทาง โดยมุ่งทำงานที่ยากขึ้น เช่นทำงานในลักษณะชุดโครงการ โดยระดมนักวิจัยทั้งภายในมหาวิทยาลัยและจากภายนอกมาร่วมกันทำงานโครงการย่อยของชุดโครงการ แต่งานลักษณะนี้ค่อนข้างยากในการหานักวิจัยมาร่วมงาน และยากเชิญพอสสมควรในการหาผู้ประสานงาน เนื่องจากการทำงานในลักษณะชุดโครงการจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการเชื่อมโยง

รวมทั้งต้องมีทักษะในด้านการจัดการเป็นอย่างดี หากสามารถทำได้เช่นนี้ ก็น่าจะบังเกิดประโยชน์ต่อการสร้างนักวิจัยที่มีคุณภาพได้อย่างแน่นอน

ในด้านผลงานวิจัย หากพิจารณาให้แคบลงเฉพาะงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของภาคใต้ที่ผ่านมา ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งที่พบ คือ งานวิจัยด้านนี้ส่วนใหญ่ยังต้องทั้งปริมาณและคุณภาพ แม้จะมีนักวิจัยและงานวิจัยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่หากเปรียบเทียบ กับภาคอื่น ๆ ภาคใต้อาจคงวิ่งตามหลังมาโดยตลอดและอาจจะวิ่งตามหลังอีกต่อไป ทั้งด้านเนื้อหาสาระและวิธีการศึกษา แม้นักวิชาการและผู้รู้ในภาคใต้มีจำนวนไม่แตกต่างกับภาคอื่น แต่งานส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะของการรวบรวม ศึกษาวิเคราะห์อย่างง่าย ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัยที่ยังไม่ได้ยกระดับขีดความรู้ความสามารถให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งทำให้เห็นอีกว่ายังไม่เป็นการเปิดกว้างเกี่ยวกับวิธีคิด และวิธีทำงานในมิติใหม่ ผลงานการศึกษาค้นคว้าวิจัยส่วนใหญ่จึงยังอยู่อยู่กับที่ ทั้งเนื้อหาสาระและวิธีการ นักวิจัยบางคนขาดความรู้ด้านทฤษฎี บางคนขาดความเป็นไต่ถามวิธีคิด บางคนมีทั้งสองอย่างแต่มีอัตราสูงยากที่จะทำงานร่วมกับคนอื่น นอกจากนี้มีผลงานค้นคว้าวิจัยไม่น้อยที่แสดงให้เห็นแค่ปรากฏการณ์ มองเห็นได้ชัดว่าเป็นงานที่ขาดบริบทการมองคนเกี่ยวกับเรื่องพื้นที่และเวลา ทำให้เห็นไม่ชัดว่าอะไรคือปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คำตอบของงานศึกษาวิจัยที่เห็นแค่ปรากฏการณ์เล็ก ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างกว้าง ๆ จะไม่ช่วยให้เข้าใจปัญหาที่แท้จริง และไม่สามารถนำไปต่อยอดศึกษาเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุดได้ งานศึกษาวิจัยเพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ จึงยากที่จะประสบความสำเร็จ และเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง ถึงเวลาแล้วที่นักวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ภาคใต้จะต้องทบทวนตนเองเกี่ยวกับความรู้ด้านวิธีวิทยาอย่างจริงจัง ให้สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างเพียงพอ ถูกต้องและเหมาะสมกับประเด็นปัญหาที่มีความหลากหลายและซับซ้อน โดยที่งานนี้น่าจะต้องเริ่มต้นอย่างจริงจังที่บัณฑิตศึกษา อีกสิ่งหนึ่งที่นักวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต้องตระหนัก คือ พื้นที่และผู้คนที่ศึกษาซึ่งมีความสำคัญยิ่ง

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พยายามอย่างยิ่งยวดในการทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานวิชาการ สำหรับฉบับนี้ ได้นำบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทปริทัศน์หนังสือที่คัดสรรแล้ว จำนวนทั้งหมด 14 เรื่อง มาเผยแพร่ ผลงานแต่ละชิ้นแสดงให้เห็นความคิดอันหลากหลายของผู้เขียน กองบรรณาธิการ

และสำนักงานกองบรรณาธิการได้พยายามอย่างที่สุดที่จะทำให้วารสารมีคุณภาพ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ มีบทความจำนวนมากที่เข้ามารอการพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งนับเป็นนิมิตหมายที่ดี แต่ต้องขออภัยในความล่าช้า ขณะเดียวกันใคร่ขอรับรองผู้เป็นเจ้าของบทความว่าหากบทความใดได้รับการตอบรับเพื่อลงพิมพ์แล้ว กรุณาย่นำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับอื่น ๆ อีก เพราะรังแต่จะเกิดความเสียหายทางวิชาการ และต่อกระบวนการจัดทำวารสาร

ชวน เพชรแก้ว
บรรณาธิการ